

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

***Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства***

Випуск 14

Засновано у 2003 році

Рівне – 2014

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 14 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2014. – 256 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. – доктор філософських наук, професор Київського університету ім. Б.Грінченка
Баканурський А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ (відповідальний секретар)
Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Дем’янчук О.Н. – доктор педагогічних наук, професор Луцького інституту розвитку людини „Україна”
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. – доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралуцький П.М. – доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”
Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника
Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Костюк Л.К. – кандидат історичних наук, доцент РДГУ
Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. – доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 28.11.2014 р.)

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

18. *Слободчиков В. И.* Психология человека / В. И. Слободчиков, Е. Н. Исаев. – М. : Школа Пресс, 1995. – 264 с.

19. *Філософський енциклопедичний словник* [ред. кол. В. І. Шинкарук (голова) та ін.]. – К. : Абрис, 2002. – 742 с.

Резюме

Зміни, що відбуваються в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, зумовлюють пошук шляхів забезпечення ціннісних пріоритетів, відхід від яких призводить до поширення бездуховності й беззмістовності людського існування. Це актуалізує проблему оптимізації способів педагогічного регулювання морального стану і поведінки особистості. Особливої значущості ці питання набувають стосовно майбутніх вчителів музичного мистецтва, професійна діяльність яких пов'язана з моральним вихованням молодого покоління.

Ключові слова: мораль, культура, моральність, моральна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Summary

Wojtowicz G.O. Moral culture of future teacher of musical art: theoretical aspect

Changes which take place in all spheres of vital functions of Ukrainian society predetermine the search of ways of protection of the valued priorities, walking away from which results in distribution and emptiness of human existence. It does important the problem of optimization of methods of the pedagogical adjusting of morale and behavior of personality. The special meaningfulness these questions acquire in relation to the future teachers of musical art, professional activity of which is directly related to moral education of the young generation.

Key words: moral, culture, morality, moral culture of future teacher of musical art.

Аннотация

Войтович Г.О. Моральная культура будущего учителя музыкального искусства: теоретический аспект

Изменения, происходящие в жизнедеятельности украинского общества, обуславливают поиск путей обеспечения безопасности ценностных приоритетов, отход от которых приводит к распространению бездуховности и бессмысленности человеческого существования. Это актуализирует проблему оптимизации способов педагогического регулирования морального состояния и поведения личности. Особую значимость эти вопросы приобретают в отношении будущих учителей музыкального искусства, профессиональная деятельность которых связана с нравственным воспитанием молодого поколения.

Ключевые слова: мораль, культура, нравственность, нравственная культура будущего учителя музыкального искусства.

Надійшла до редакції 29.10.2014 р.

УДК 378.14:78(091)(073)

Крижановська Т.І. – канд. пед. наук, доц. РДГУ

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАТИВНОГО ПІДХОДУ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА» У ВНЗ І РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ

Сучасна українська професійна педагогічна освіта, адаптуючись до європейського освітнього простору, зазнає глибокого всебічного оновлення, зорієнтованого на підготовку високоякісних фахівців. Провідним показником результативності цього процесу є фахова компетентність педагогів, яка згідно сучасних наукових досліджень (О. Аксьонова, Л. Бахтуріна, В. Бондар, В. Симонов, В. Крижко, А. Кух та ін.) трактується як системне утворення, що включає інтелектуальну (знання), діяльнісну (навички, уміння, дії), емоційно-ціннісну (переконання, ціннісні орієнтації), мотиваційну (мета, завдання) підсистеми [8].

У процесі системної професійної підготовки особливе значення має інтеграція – (від лат. *integrum* – ціле, *integratio* – відновлення) – поєднання, взаємопроникнення. Н. Светловська вважає, що інтеграція – це створення нового цілого на основі виявлених однотипних елементів та частин у декількох раніше різних одиницях (навчальних предметах, темах, видах діяльності і т.д.), пристосування цих елементів і частин та їх об'єднання в неіснуючий досі моноліт [6; 57–60].

Інтегративний підхід до навчального процесу досліджується загальною педагогікою (І. Дичківська, О. Олексюк), педагогікою професійної освіти (С. Гончаренко, С. Ковальова), методологією художньо-естетичного та музичного виховання (Л. Масол; Г. Падалка, С. Ковальова, О. Ростовський, О. Рудницька і ін.). Водночас зміст професійної підготовки викладачів музичних шкіл у ВНЗ І рівня акредитації виявляє певні суперечності, зокрема між домінуючою традиційною спеціалізаційно-виконавською метою та недостатньою компетентністю випускників музичних і музично-педагогічних училищ у психолого-педагогічній, культурологічній, методичній професійних сферах; між традиційним предметним викладанням й інтегративним змістом фахової діяльності викладачів музичних шкіл.

Метою статті є методичні аспекти реалізації інтегративного підходу в курсі «Музична література».

Інтегративний підхід – програма педагогічної діяльності, що передбачає пошук спільних платформ для зближення предметних компетенцій та отримання нових на перетині традиційних [3]. У полі нашого зору – педагогічно доцільне об'єднання в межах навчальних тем різнопредметних знань, вмінь, видів діяльності, що здійснюється з метою підвищення ефективності викладання курсу «Музична література» та поглиблення його професійної спрямованості. Коментуючи запропонований підхід, зазначимо, що контингент студентів музичних училищ традиційно відзначається численністю спеціальностей. Переважно це випускники дитячих музичних шкіл, програмою яких передбачається засвоєння курсу «Музична література» – гуманітарної загально-пізнавальної дисципліни, що забезпечує ознайомлення учнів із зразками музичної творчості різних епох, народів, стилів, жанрів, форм тощо. [7; 165], тобто подає елементарні відомості з історії музики, забезпечуючи початкове ознайомлення з значною кількістю одиничних об'єктів (музичних творів, основних біографічних фактів), які є першоосновою базових знань перед професійного характеру.

«Музична література» в навчальних планах ВНЗ I рівня акредитації – дисципліна, що забезпечує широту стильового орієнтування студентів, поєднує раціональний та емоційний аспекти пізнання музичних творів, сприяє засвоєнню початкових знань з аналізу музичних творів, поліфонії. Таким чином забезпечується встановлення зв'язків між деякою кількістю об'єктів одного класу (в рамках одного жанру, наприклад симфонії, опери, в рамках біографічної теми – порівняння біографічних фактів, їх трактування); відбувається процес «розширення моделі» через встановлення місця одиничного в ряді аналогічних явищ, виникає «модель» нового типу, що включає в себе множину одиничних зразків, абстрагування від них, і відображає ознаки класу явищ. Це етап виходу на рівень узагальнень у рамках фактології. Таким чином забезпечується фахова музично-історична компетентність майбутніх викладачів дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтва. Саме інтегративний підхід на рівні внутрішньо предметної, міжпредметної й загально предметної інтеграції дозволяє викладачу диференціювати зміст дисципліни, індивідуалізувати навчальний процес. Зазначимо, що основними організаційними формами навчання слугували аудиторні теоретичні та практичні заняття а також самостійні завдання різного рівня складності і змісту. Наведемо приклади, що ілюструють вище означені положення.

Українська народна, зокрема календарно-обрядова творчість – вагома складова сучасних навчальних програм ДМШ: гра на музичних інструментах, хоровий клас, вокал, сольфеджіо, музична література й ін. Залучення музичного фольклору до навчального процесу має низку методичних особливостей, зокрема: дотримання вікової специфіки у здійсненні інформаційного забезпечення навчального процесу, музично-аналітичної, виконавської діяльності вчителя та учнів; продумана система завдань, покликаних стимулювати навчальний інтерес і творчу активність учнів, забезпечення комплексного мистецького впливу. Саме тому особливу увагу було приділено темі «Музичне мистецтво східних слов'ян», інтегрувавши у зміст заняття з музичної літератури елементи методики музичного навчання, художньої культури, краєзнавства. Студенти творили мистецько-асоціативні ряди з теми: «Обрядовий фольклор», де були використані уривки з поезій Т. Шевченка «Перебендя», І. Франка «Веснянки», Я. Головацького «Два віночки», з поеми О. Пушкіна «Полтава» («...богат и славен Кочубей...»), оскільки останній за стилем нагадує українські колядки. Сучасне використання обрядової пісенної образності проілюструвалося естрадними зразками, зокрема композиціями «Дихання океану» К. Chillі, «Весна» О. Скрипки й ін. Демонструвались зразки живопису, що творились під впливом календарно-землеробських обрядів, зокрема «Колядки на Україні» К. Трутовського, «На ріллі. Весна», «Женці» О. Венеціанова, «Святочне ворожіння» М. Пимоненка та ін. Гармонійним доповненням вищезгаданим творам стали давньоукраїнські легенди. Графічні роботи рівненського художника В. Войтовича допомогли студентам досягнути світогляд наших предків, відтворений митцем у багатій графічній символіці.

Пошук рис спільності згадуваних мистецьких творів із стилістикою обрядової пісенності сприяв активізації мислення, розвитку аналітико-синтезуючих мисленневих операцій. Зокрема, студенти спеціальності «Хорове диригування» здійснювали пошук шляхів вирішення проблеми: «Формування хорових навичок учнів ДМШ засобами дитячого Поліського фольклору». Студенти спеціальності «Народна музика» досліджували тему «Регіональні особливості поліських обрядових пісень».

У процесі вивчення теми «Джерела українського музичного мистецтва», сприяючи засвоєнню поняття «давньоруський церковний спів», ми звернулись до зразків європейської культової монодії доби Середньовіччя. Порівняли стильові особливості григоріанського хоралу та знаменного розспіву, виділили риси їх спільності і відмінності. Прекрасним тлом стала відео-галерея зразків середньовічного образотворчого мистецтва. Його суворий аскетизм, символізм образності доповнив зміст прослуханих зразків знаменного розспіву.

Працюючи над проектом «Християнські піснеспіви в палітрі сучасного мистецтва», студенти знайшли чимало цікавих прикладів: духовні твори Л. Дичко, В. Польової, О. Тарасенка, О. Козаренка, григоріанські піснеспіви у творах іспанської рок-групи «Енігма», музичне оформлення художнього фільму «Ім'я Рози», фрагменти з фільму «Мелодії духу», зразки сучасного іконопису та ін. Даний проект мав на меті засвоєння змісту ключового поняття теми, розширення меж його особистого розуміння, збагачення особистих асоціативних фондів, розвиток педагогічних умінь пошуку й узагальнення інформації, здійснення цікавого та змістовного повідомлення.

Інтегрування мистецьких творів у зміст курсу «Українська музична література» здійснювалось не лише на основі образно-стильових аналогій, але й за принципом контрасту. Так, порівнюючи особливості хорового концерту в творчості Д. Ботнянського та А. Веделя, запропоновано студентам порівняти дві архітектурні споруди – барокову (Свято-Покровський собор м. Рівного) і класицистську (Рівненський обласний краєзнавчий музей). В першій переважаючими є ознаки українського бароко, зокрема пишність, декоративність, динамічність та контрастність. У споруді колишньої рівненської гімназії знаходимо риси класицизму, зокрема підпорядкованість строгим правилам, величну простоту, відсутність зайвих деталей, ясність, чіткість, природність. Саме присутність вище названих ознак в аналізованих хорових концертах А. Веделя та Б. Бортнянського дозволяють віднести їх до зразків вітчизняного музичного бароко та класицизму.

Сприяючи засвоєнню поняття «українська кантата», що вводиться під час ознайомлення з творчістю її засновника М. Лисенка, ми активували зміст наступних термінів: давньоруський церковний спів, хорова монодія, строчне, партесне, поліфонічне багатоголосся, кант, партесний та духовний концерти, західноєвропейські кантата і ораторія. Користуючись різноманітними довідковими джерелами, студенти уклали ряди однокореневих слів, порівнюючи їх зміст зі змістом ключового поняття. Наприклад: кант, кантабіле, кантаджиро, кантандо, канте фламенко, кантигас, канто, кантилена, кантиляція, кантор, кантус фірмус, канцона, канцонета, канціонал. Поняттям «кантата» спочатку позначали твір, призначений для співу з інструментальним супроводом на відміну від суто інструментального твору – сонати; пізніше – твір для співаків-солістів, хору і оркестру, що складається з кількох закінчених частин і призначений для концертного виконання [7; 107]. Аналізуючи образний зміст циклічної кантати «Радуйся, ниво неполитая», ми пригадали окремі факти з історії християнства (загально предметна інтеграція, орієнтована на збагачення загальної ерудиції та компетентності студентів). Оригінальними виявились результати міжпредметної інтеграції, використаної нами під час перевірки рівня засвоєння даної теми. Образний зміст кантати студенти асоціювали з фактами з біографії Великого Кобзаря, 200-ліття якого відзначали у 2014 р. Так, образність I частини твору викликала розповіді про світлі сторінки життя Т. Шевченка: навчання в Петербурзькій Академії мистецтв, знайомство з видатними російськими художниками О. Венеціановим, К. Брюлловим, дружбу з С. Гулаком-Артемовським, звільнення з кріпацтва.

М'яка жіноча лірика 2 та 3 частин пов'язувалась з коханням поета. Пророцтва 4 частини кантати – з бунтарством поета, його участю в діяльності Кирило-Мефодіївського товариства, арештом, засланням. Життя Шевченкового слова після смерті поета, факти всевітнього вшановування його пам'яті сьогодні, – такі асоціації викликала у студентів образність фінальної частини твору.

Практично спрямовуючи процес викладання «Історії музики» для майбутніх вчителів, крім теоретичної застосовувалась інтеграція різних видів навчальної діяльності, показових дисциплінам «Сольфеджіо», «Гармонія», «Вокал», «Диригування», «Спеціальний інструмент». Так, зразки вокальних творів, що вивчались за програмою, сольфеджувались, виконувались із текстом сольо та ансамблево студентами спеціальності «Хорове диригування». Використовувалась така форма роботи як гармонізація народних пісень у стилі канту, сольної пісні з інструментальним супроводом. Піаністи та баяністи виконували дитячі п'єси М. Лисенка, В. Косенка, В. Барвінського, А. Штогаренка, виявляючи їх педагогічний потенціал.

Таким чином, застосовуючи інтегративний підхід на рівні внутрішньо предметної, міжпредметної та загально предметної інтеграції, ми сприяли розвитку фахової компетентності майбутніх музикантів-педагогів. Порівнюючи в процесі аналізу твори, факти, теоретичні поняття, виявляючи їх зв'язки, студенти осмислюють матеріал курсу «Українська музична література» системно.

Список використаної літератури:

1. *Азимов А.* Язык науки: перевод с английского / Предисловие Б. Д. Сергиевского / А. Азимов. – М. : Мир, 1985. – 280 с.
2. *Гуревич Є.* Обговорюючи проблеми наступності / Є. Гуревич // Актуальні проблеми музичної освіти : зб. ст. – К. : Муз. Україна, 1986. – С. 56–58.
3. *Мариновська О. Я.* Формування готовності вчителів до проектно-впроваджувальної діяльності : теорія і практика: [моногр.] / О. Я. Мариновська. – Івано-Франківськ: Симфонія-форте; Полтава : Довкілля, 2009. – 500 с.
4. *Падалка Г. М.* Педагогіка мистецтва. Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін / Г. М. Падалка. – К. : Освіта України, 2008. – 274 с.
5. *Ростовський О. Я.* Теорія і методика музичної освіти: навч.-метод. пос. / О. Я. Ростовський. – Т. : Навчальна книга – Богдан. – 2011. – 640 с.
6. *Светловская Н. Н.* Об интеграции как методическом явлении и ее возможностях в начальном обучении / Н. Н. Светловская // Начальная школа. – 1990. – №5. – С. 57–60.
7. *Юцевич Ю. Є.* Музыка. Словник-довідник / Ю. Є. Юцевич. – Т. : Навчальна школа – Богдан, 2003. – 352 с.
8. <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/2916/1/Kukh.pdf> Кух А. М. Професійні компетенції вчителя фізики та їх формування.

Резюме

Розглянуто методичні аспекти викладання курсу української музичної літератури. В якості основного підходу обрано міжпредметну інтеграцію.

Ключові слова: міжпредметна інтеграція, навчальний процес, музика.

Summary

Kryzhanovskaya T.I. Methodological aspects of the implementation of the integrative approach in teaching the course «Ukrainian musical literature» in the BIS IV levels of accreditation

Methodical aspects of teaching the Ukrainian musical literature. As the main method elected interdisciplinary integration.

Key words: interdisciplinary integration, learning processes and music.

Аннотация

Крыжановская Т.И. Методические аспекты реализации интегративного подхода в процессе преподавания курса «Украинская музыкальная литература» в ВНЗ I уровня аккредитации

Рассмотрено методические аспекты преподавания курса украинской музыкальной литературы. В качестве основного подхода избрано межпредметную интеграцию.

Ключевые слова: межпредметная интеграция, учебный процесс, музыка.

Надійшла до редакції 7.10.2014 р.

УДК 792.8:7.071.1

Вишотравка Л.І. – заслужена артистка України, доц. КНУКіМ

КЛАС УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ТАНЦІВНИКІВ: ПЕДАГОГІЧНА МЕТОДИКА АСАФА МЕССЕРЕРА

Постановка проблеми. Одним із найважливіших компонентів у складній роботі танцівника є тренувальний клас, в якому відточується техніка та виконавська манера, удосконалюються форми класичного танцю. Для педагогів, що проводять тренувальні класи балетних виконавців, реалізація творчих задач значно ускладнюється через те, що ці заняття безпосередньо спрямовані на підвищення сценічної майстерності та розвиток артистизму театральних артистів. Однією з найбільш відомих систем підготовки професійних танцівників є творчий метод видатного балетного педагога – Асафа Михайловича Мессерера (1903-1992 рр.).

Метою даної розвідки стало з'ясування особливостей його викладацького стилю, аналіз структурної побудови запропонованого ним уроку класичного танцю.

Відомо, що підґрунтям для формування педагогічної методики А. Мессерера став насамперед його власний хореографічний досвід. Виконуючи різні партії у виставах Великого театру, займаючись під керівництвом багатьох видатних педагогів, він поступово накопичував необхідні знання, які згодом застосував в освітній роботі з танцівниками студії «Драмбалет», вечірньої студії при Великому театрі, на уроках із студентами Театрального технікуму ім. А. Луначарського та учнями Московського хореографічного училища.

З 1946 р. А. Мессерер тренував балетних майстрів головної радянської сцени у Москві. У його класах зустрічалися різні покоління артистів, серед яких були і зрілі виконавці, і юні солісти (Г. Уланова, М. Плісецька, О. Лепешинська, І. Тихомирнова, М. Габович, В. Преображенський, М. Лієпа, В. Васильєв, К. Максимова, М. Лаврівський і ін.).

Актуальність дослідження обумовлена потребою пошуку універсальних систем навчання класичному танцю (в тому числі й за методом А. Мессерера) для залучення їх у сучасні методики підготовки балетних артистів.

Аналіз наукових джерел доводить, що основний масив матеріалу щодо системи тренування танцівників за методологією, розробленою А. Мессерером, передусім можна знайти в авторських книгах педагога, виданих у 1960-1970-х рр. [5–6]. Творчий шлях та педагогічна робота А. Мессерера була предметом наукового дослідження окремих радянських мистецтвознавців, зокрема, Е. Бочарникової та Є. Суриць, які присвятили артистові й балетному викладачеві кілька наукових публікацій в радянських енциклопедичних виданнях [3; 485–546], [4; 343], [8; 156]. Згадку про творчий метод талановитого майстра балетної педагогіки можемо знайти і у спогадах відомої радянської поетеси Б. Ахмадуліної та видатної балерини сучасності, зірки світового балету – М. Плісецької [1; 3–4], [7].

На рубежі ХХ-ХХІ століть російськими кінематографістами було знято два документальних фільми, присвячених життю та творчості відомого педагога: «Асаф Мессерер» (1989 р., реж. Ф. Слідовкер), «Золоте століття Асафа Мессерера» (2003 р., реж. Н. Тихонов).

Виклад основного матеріалу. У формуванні педагогічної методики А. Мессерера великого значення набув його особистий танцювальний досвід, накопичений ним у танцювальній студії М. Мордкина,

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р.М.</i> Потенційні можливості університету в регіоні	3
<i>Виткалов С.В.</i> X Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська культурно-мистецька практика в історичній ретроспективі» у м. Рівне	5
<i>Виткалов В.Г.</i> Наукові проблеми України в аспекті культурно-мистецької практики	6

РОЗДІЛ I.

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

<i>Князікевич А.В.</i> Весільна обрядовість Східного Полісся: етнографічний матеріал, зібраний у с. Паліївка Ямпільського району Сумської області (липень 2013 р.)	11
<i>Процук В.В.</i> До питання про особливості пісенно-танцювального фольклору Волинського Полісся	17
<i>Пилипак М.А.</i> Весільна обрядовість Українців Альшеївського району Республіки Башкортостан	21
<i>В'юн К.В.</i> Етнографічна спадщина Українців у музеях діаспори	27
<i>Сінельнікова В.В.</i> Господарська діяльність Українців Нижнього Поволжя: землеробство (історико-етнографічна довідка XVIII-XX ст.)	29
<i>Волковічер Т.М.</i> Українські сюжетні рушники з написами (кін. XIX – перша пол. XX ст.): взаємодія народної і масової культури	34
<i>Карпова Л.О. Магеря О.П.</i> Моральні традиції української сім'ї	39
<i>Просандєєва Л.Є.</i> Культурний вплив дозвілля на розвиток особистості	42
<i>Парчевська Д.І., Казначеева Л.М.</i> Проблеми молодіжного дозвілля на сучасному етапі (на прикладі м. Рівне)	46
<i>Трохимчук М.</i> Проблеми та тенденції розвитку сучасного молодіжного дозвілля в Україні	49
<i>Маринич Л.М., Костюк Л.К.</i> Придорожні хрести на теренах Рокитнівщини: історія, інтерпретація, смисли	53
<i>Ясковець О.В.</i> Українські традиції випікання хліба: етнорегіональний аспект (за матеріалами опитування у Корецькому районі)	55
<i>Павлуш К.</i> Свято Купала: традиції та сучасна культурна регіональна практика	58
<i>Полюхович О.В., Костюк Л.К.</i> Весілля в духовній культурі населення Рівненського Полісся: традиції та новітні навіщення	61
<i>Чуб Г.В.</i> Діти у великодньому святі України	65
<i>Обух Л.В.</i> Культурно-освітня діяльність українців у Східній Словаччині (методичне забезпечення навчального процесу в середині XX ст.)	69
<i>Кметюк Т.В.</i> Збереження національних традицій на фестивалі «Українська весна» у Польщі	72
<i>Мартинюк О.</i> Сутність поняття «свято» у працях науковців	76
<i>Оборська С.В.</i> Традиції українського модерну в оздобленні сільського житла Київщини	80
<i>Кюнцилі Р.</i> Унікально-універсальні співвідношення церковної архітектури українського села	83

РОЗДІЛ II.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ

<i>Ясінський М.М.</i> Інформаційна концепція культури	87
<i>Репін А.</i> Функції масової культури	89
<i>Шило М.</i> Розвиток інтелектуальної культури українців під впливом глобалізаційних процесів	94
<i>Новоселецький М.Ю.</i> Культурно-історичний аспект курсу фізики	97
<i>Жук В., Давидюк Л.</i> Діяльність рівненського центру ПК та ППК НАКККІМ із підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів	101
<i>Якубова Т.А.</i> Біографія Т.Шевченка в польських енциклопедіях С.Оргельбранда та А. Вислицького (за матеріалами польськомовного фонду НБУВ)	105

<i>Гірняк Г.З.</i> Реформування системи органів місцевого самоврядування в Україні: концепція, проблеми, досвід	108
<i>Сапфірова Н.М.</i> Щоденник Н.Пташкіної як документальне свідoctво історії родини Й. Маршака у пореволюційний період (1918-1920)	113

РОЗДІЛ III.

ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Сойчук Р.Л.</i> Феномен «національного самоствердження особистості» у науково-теоретичних виданнях	118
<i>Миколасенко О.М., Кучина Н.І.</i> Основні підходи до визначення поняття «гра» в історичній ретроспективі	121
<i>Ластовецька Л.В.</i> Хорові твори сучасних композиторів Галичини в педагогічному репертуарі ВНЗ	127
<i>Дудик Р.</i> Питання формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-диригентів	130
<i>Зайцева О.</i> Питання розвитку поліфонічного слуху учнів старших класів ДМШ у наукових дослідженнях	133
<i>Лацівська Я.В.</i> Проблеми формування позитивного ставлення до навчання студентів у педагогічних дослідженнях	136
<i>Войтович Г.О.</i> Моральна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва: теоретичний аспект	140
<i>Крижановська Т.І.</i> Методичні аспекти реалізації інтегративного підходу в процесі викладання курсу «українська музична література» у ВНЗ і рівня акредитації	144
<i>Вишотравка Л.І.</i> Клас удосконалення професійних танцівників: педагогічна методика Асафа Мессерера	147
<i>Мазурок І.В., Кругляченко А.Ю.</i> Самостійна робота студентів педагогічного коледжу як чинник формування професійності	151
<i>Мельник Л.В.</i> Фахова компетентність майбутнього вчителя музики як складова навчального процесу	154
<i>Колесніков С.А.</i> Шляхи формування компетентності майбутнього вчителя музики	158
<i>Каленюк О.М.</i> Художнє витинанкарство в контексті підготовки майбутнього художника-педагога	162
<i>Чернюшок О.В.</i> Техніка «Квілте» у декоративній текстильній композиції	167
<i>Дудик Р.В.</i> Процес художньо-педагогічного спілкування учителя музики з хоровим колективом	169
<i>Пішванова В.О.</i> Адаптивні механізми післядипломної освіти	173
<i>Нурулліна І.</i> Молодіжні неформальні рухи в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття)	177
<i>Понадин Т.</i> Соціальні проблеми в Україні крізь призму діяльності жіночих організацій	180
<i>Петрович В.В., Бокій Т.Ф.</i> Використання засобів музейної педагогіки у культурно-освітній діяльності музею	184
<i>Опришко І.П., Казначєєва Л.М.</i> Молодіжний сленг та особливості його перекладу у німецькій літературі	188

РОЗДІЛ IV.

МИСТЕЦТВО У РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Шман С.Ю.</i> Ікона в музейному фонді: дослідження та реставрація Ю.О. Олсуф'єва	192
<i>Зорич Ю.</i> Театри українських міст періоду 1943-1945 років	195
<i>Горох Г.С.</i> Дитяча хорова творчість Рівненщини в період державної Незалежності України	198
<i>Радченя Т.Ф.</i> Сучасна патріотична музика в Україні	202
<i>Гончарук В.</i> Пошуки композиційно-пластичної та образної виразності у творах Львівських скульпторів другої половини 1980-1990-х рр.	206
<i>Матоліч І.Я.</i> Дослідницька праця та навчальний процес на кафедрі історії і теорії мистецтва Львівської Національної Академії Мистецтв	209

Христюк Ю.С. Функціональна обумовленість дитячого інтровертивного ігрового середовища в громадських закладах	212
Погребняк Г.П. Авторське кіно в міжнародному фестивальному просторі	215
Зінчук І. Творчий злет «Пікардійської терції»	218
Боровець О.О., Казначесва Л.М. Взаємодія національних музичних культур Сходу та Заходу на сучасному етапі	221
Шевчук Б.М. Особливості формування імпресіоністської течії на теренах Європи кінця ХІХ – початку ХХ ст.	224
Чайковська А.А. Мистецька спадщина Г.Нарбута у контексті розвитку графічного мистецтва України	228
Ковтун М.М. Тема материнства в творчості Т. Шевченка-художника	233
Волошина В.М., Шолудько Н.Г. Анімація в туризмі як предмет наукового дослідження	236
Поліщук Ю. Кантата «Дніпро реве» Д.Січинського: особливості втілення художнього образу	239
Соїч В.П. Стан, проблеми та перспективи розвитку закладів культури на селі	242
Гищак Г.Я. Культурно-дозвіллева діяльність закладів культури Самбірщини	246
Новосад О. Музичне мистецтво Волині періоду державної незалежності України	249